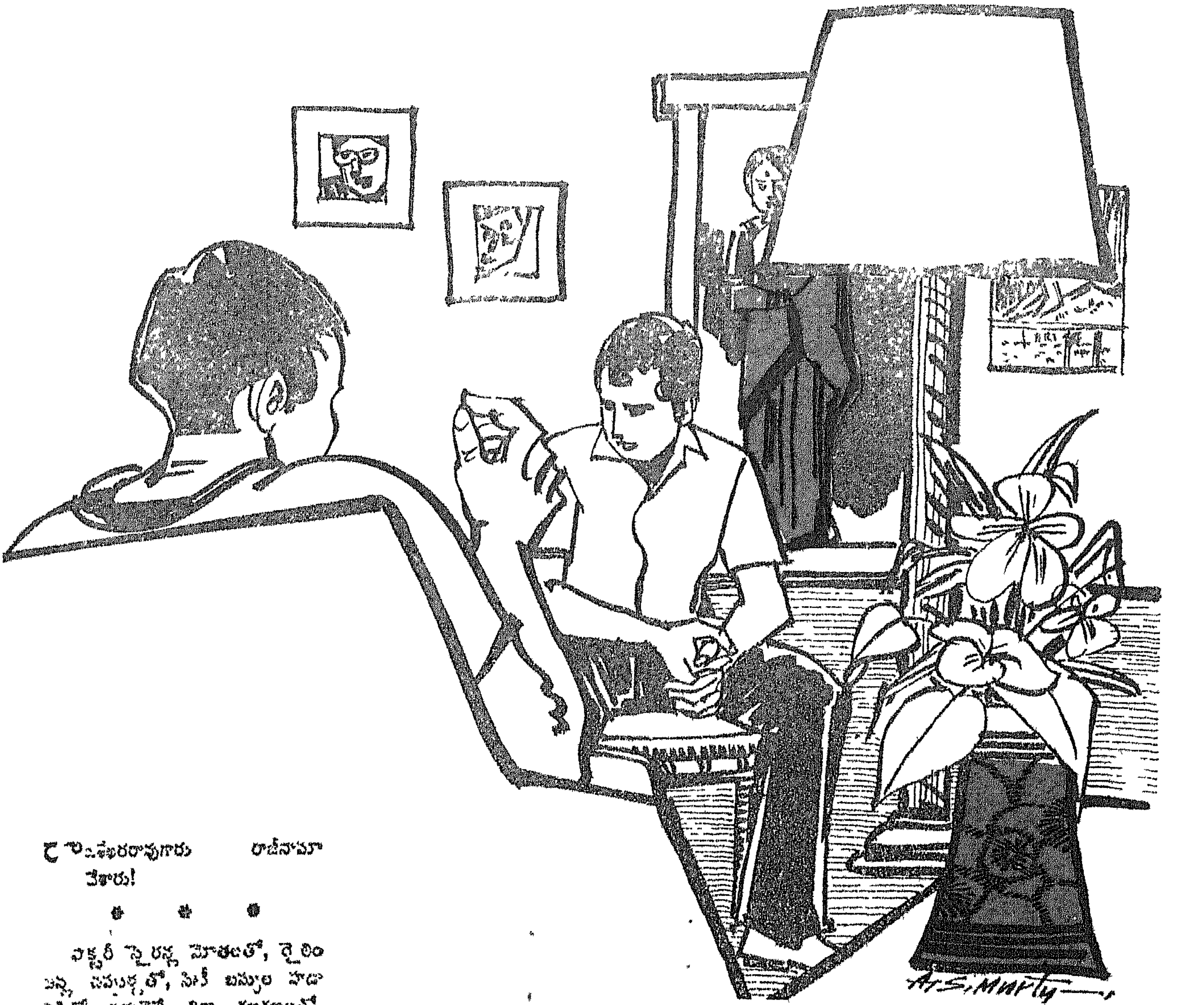

రాజశేఖరరావుగారు రాజీనామా చేశారు!

* * *

ఎక్సరీ సైరన్ల మోతలతో, దైరింగ్ చన్న సమ్మర్శతో, సిటీ బస్సుల హడావిడితో, పరుగెత్తే రిక్షా గణగణలతో, హడావిడిగా తిరిగే మనుషుల సందడితో వెలిగి పొంగుతున్న సర్మదింపా ఉంది నీరు.

పది గంటల వేళ, పదిమంది ఆఫీసు చేరే వేళ, పరుగులతో ఉరకలు పెట్టే వేళ తాపీగా, నెమ్మదిగా ఆఫీసు పది కొట్టే వేళ ఖచ్చితంగా ప్రవేశిస్తారు రాజశేఖర రావుగారు. ఖచ్చితమైన పని. ప్రశాంతమైన ప్రవర్తన. కాని, ఆ రోజు ఆయన ఆఫీసులో అడుగు పెట్టేసరికి ఆఫీసంతా దుమారంగా ఉంది. కొత్త ఆఫీసరు వస్తున్నారట.

"ఏమంటావోయ్, రావుగారూ!" పరుగు పరుగున వచ్చాడు కృష్ణమూర్తి. "వస్తాడా? వాడెవడైనా మహానుభావుడు కొత్త ఆఫీసరు." రావుగారి సీటు దగ్గర ఆగి ఒక్క ముక్క చెవిన వేసినట్లు చెప్పాడు. రాజశేఖరరావుగారు తల పైకెత్తి నవ్వారు.

మధ్యాహ్నానికి మరో బులెటిన్.

"గురుడికి శీర్ష ప్రసాదాల మీద మక్కువ జాస్తట. అలా అని నైవేద్యం అనుకునేరు. ఏమంటావోయ్, రావుగారూ! ఈ ఒక్క ముక్క మీ చెవి వేసుకోండి. మళ్ళా నాకు పనులున్నాయి." కృష్ణమూర్తికి తొందర జాస్తి.

చూడుతున్న పుస్తకం దగ్గర వేలు పెట్టి, పెన్సిలు పక్కకు పెట్టి తల పైకెత్తి చూశారు రాజశేఖరంగారు. "కృష్ణమూర్తీ, నీకు ఉద్యోగం ఇచ్చినందుకు ఈ సంస్థ ఒక పొరబాటు చేసిందయ్యా!"

"ఏమిటండీ అది?" కృష్ణమూర్తి కోపంగా అన్నాడు.

"ఉద్యోగ బాధ్యతలకీ, నువ్వు చేస్తున్న పనులకీ లంకె కుదరటం లేదు. నువ్వు చేసే పనులను బట్టయినా నీకు ఉద్యోగాన్ని నిర్ణయించి ఉండవలసింది. లేకపోతే ఉద్యోగంలో నువ్వు చేసే పనులకు సంబంధించినంతవరకే ఎస్టిమేటు చేసి నీకు జీతం నిర్ణయించి ఉండవలసింది. ఎందుకు విలువైన కాలాన్ని వృథాగా పోసుకోలు కబుర్లతో కాలక్షేపం చేస్తావు గానీ, కాస్త దీని ఉప్పు తింటున్నందుకు దీనికి ఉపయోగపడే పని ఒక గంటన్నా చెయ్యి." రాజశేఖరంగారు మందలింపుగా అన్నారు.

కృష్ణమూర్తి కోపంతో విసురుగా వెళ్ళిపోయాడు.

రాజశేఖరంరావుగారు కృష్ణమూర్తిని పిలిచి మళ్ళీ అన్నారు: "ఏమయ్యా, నేను పిలిచినా ఆఫీసు టైములో రాకు. ఈ రకమైన కట్టు కబుర్లు నా కవసరం లేదు."

అతడి మొహం మాడిపోయింది. నిజం నిష్ఠూరమే అయినా, కొన్ని కొన్ని విషయాల్లో చెప్పక తప్పదు. రాజశేఖరంరావుగారు ఒక్కసారి నిట్టూర్పు విడిచి పనిలో మునిగిపోయారు.

* * *

రాజశేఖరంరావుగారికి సంబంధించినంత వరకూ ఆయనకూ, ఆఫీసరుకూ విత్య

సంబంధం ఉంటుంది. ఎందుకంటే, ఆయనది లోన్స్ సెక్షన్. చేరిన రెండు రోజుల దాకా ఆయనకు ఆఫీసరు ఎదురుపడే అవకాశం రాలేదు. ఆయన ఛార్జి తీసుకుంటున్నారట. పైగా ఆయ నకు క్రింద పనిచేసే ఉద్యోగుందంటే చిన్న చూపు. మూడో రోజు వరహాల రెడ్డి వచ్చాడు. పని చూసుకుంటున్న రాజశేఖరంరావుగారు తలెత్తి చూశారు. "ఏమిటి, రెడ్డి. ఇలా వచ్చావ్?"

"అదే, బాబూ, నా కిష్టి కొట్టు మీద అప్పు విషయమై ..."

ఏదో చెప్పబోతున్న రెడ్డిని వారించి అన్నారు: "అంతా పైవాళ్ళచేతుల్లోకి పోయింది. లోపల కొత్త ఆఫీసరుగారున్నారు. వెళ్ళి చూడు."

వరహాలరెడ్డి లోపలికి వెళ్ళిన రెండు క్షణాలకే లోపల్నుంచి పెద్ద చిరాకు, విసుగుతో కూడిన కేకలు వినవచ్చాయి. "ఏమిటీ, అప్పు కావాలా? ఎవడి కక్కుర లేదు? ఇదిగో ఇప్పుడు అంటే అలా క్యూలో నేలమంది నిలబడతారు. చూద్దాం గాని వెళ్ళవయ్యా."

వరహాలరెడ్డి మొహం దిమ్మెరపోయినంత అయింది. ఆ వెనక రాజశేఖరంరావు గారికి పిలుపు వచ్చింది. రాజశేఖరంరావు గారు వెళ్ళేసరికి చాలా అసహనంగా ఉన్నారు. "చూడండీ, మీ పేరు?"

"రాజశేఖరరావు." కుర్చీ కూడా చూపించని ఆయన అజ్ఞానానికి కొంత అసహనం పొడచూపింది రాజశేఖరంరావు గారిలో కూడ.

"అది సరే, శేఖరంగారూ, మన లోన్స్ పొజిషన్ ఎలా ఉంది?"

"ఇప్పటిదాకా బాగానే ఉంది." రాజశేఖరంరావుగారి జవాబుతో ఆయన కొంచెం తత్తరపడ్డారు. "అంటే?"

"ఇంతవరకూ మనం తిరిగి వస్తే అప్పులే ఇచ్చాం. మనం అప్పు ఇచ్చిన పార్టీలు చాలా పెద్దమనుషులూ, నిక్కచ్చి పరులూ, అంతకుమించి మన అప్పుల్ని సద్వినియోగపరచుకొనేవాళ్ళూ." రాజశేఖరంరావుగారి సమాధానం పూర్తి కాకుండానే అసహనంగా అన్నాడాయన. "అది సరి సరే..."

"చూడండి." రాజశేఖరరావుగారు అడ్డుకున్నారు. "అది మీకు ఉచితపదం కావచ్చు. కాని, నాకు మీ రా పదాన్ని వాడినందువల్ల నేను చెప్పిన ప్రతి విష యాన్నీ తేలికగా తీసిపారేస్తున్నట్లు భావం కలిగిస్తోంది." ఆయన రాజశేఖర రావు గారిని మింగేసేటట్లు చూశారు.

"సరేలెండి. ఒకసారి చెక్ చేస్తాను. పైల్సన్నీ నా దగ్గరకి ఒక సారి పంప గూడా?"

"తప్పక. ఇంకా నేను సెలవు తీసుకో వచ్చా?"

ఆయన తల పంకింపుతో సైలెంట్ బ్లాక్ తీసుకుని ఎదుటకు వచ్చిన రాజశేఖరరావు గారు ఎంట్ బ్లాక్ చ్యాంబరు దగ్గిర ఉన్న కృష్ణ మూర్తిని చూశారు. "ఏం కృష్ణమూర్తీ!" ఆయన పలకరింపుకి తలఎత్తాడు కృష్ణ మూర్తి. అతను నెమ్మళాటి వాడు. "అవ్వే, ఏం లేదు, రావుగారూ. ఏదో మాట్లాడుకుంటున్నట్లుంది ..."

"చూడు, కృష్ణమూర్తీ!" రాజశేఖర రావుగారు నిదానంగా అన్నారు. "ఏది మాట్లాడినా అది మనికి సంబంధించనంత వరకూ అవానితో మనం కుతూహలం చూపితే వాళ్ళి బుద్ధి అంటారు. అదో మానసిక రుగ్మత."

"నన్ను క్షమించండి, బాబూ, చూడ కండి." కృష్ణమూర్తి రెండు చేతులూ ఎత్తి నమస్కరించి వెళ్ళిపోయాడు.

• •

వారం రోజుల్లో ఆఫీసులో అధికార, అనధికార మార్పులు చాలా జరిగాయి. కొత్త కొత్త జనం దోవ చేసుకుం టున్నారు. వందిమాగధులు తయా రయ్యారు. కృష్ణమూర్తి ఆఫీసరుగారికి అప్తుడూ, నమ్మినబంటూ అప్పుడు. రాజశేఖరరావుగా చెప్పదూ తన విషయం తప్పించుకొనేవాళ్ళ పోలికలెక్కలు.కాని,ఆఫీసరు గారికి అంత అప్తుడూ, నమ్మినబంటూ అయిన కృష్ణమూర్తి నోటి వాచాలత్వం మూలంగా అప్పుడప్పుడు రహస్యాల్ని చేరేస్తూ ఉంటాడు.

"రావుగారూ! విన్నారా? గురూగారి రేటు ఇప్పుడు అయిదు శాతం."

"అలాగా? సంతోషం."

"అదేమిటండీ అలా అంటారు? ఎప్పుడూ పీటని ఖండించేవారు." కృష్ణమూర్తి ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు.

"ఏమి ఆశించి ఇవన్నీ నాకు చెబు తున్నావు, కృష్ణమూర్తీ?" రాజశేఖర రావుగారు నిర్లిప్తంగా అన్నారు.

"అబ్బే ... ఉన్న విషయం మీ చెవిని వేద్దామని."

"మరి ఆఫీసరుగారి ఈ చర్యని నువ్వు హర్షిస్తున్నావా?"

"అంత హర్షించకపోవడం అంటూ కూడా ఏమీ లేదనుకోండి." నసిగాడు కృష్ణమూర్తి.

"అంటే నీ మనసు కొంత మొగ్గు చూపుతోంది. అలాంటప్పుడు దాన్ని ఖండిస్తే నీ మనసు బాధపడుతుంది. మళ్ళీ నీ మనస్సుకి ఖేదం కలిగించడం ఎందుకని సంతోషం అన్నాను." శేఖరం గారు పెన్సిల్ చేతిలోకి తీసుకున్నారు.

"నాలాంటి వాడికి సంతోషం ఏమిటి లెండి!" కృష్ణమూర్తి మొహంలో రంగులు మారాయి.

రాజశేఖరరావుగారు నవ్వి అన్నారు: "అధిక ప్రాణుల కెలాగా సంతృప్తి కలిగించలేను, కృష్ణమూర్తీ! నీలాంటి అల్ప ప్రాణులకైనా సంతృప్తి కలిగిం చక పోతే ఎలాగెరా, ఒక టడగమన్నావా?"

కృష్ణమూర్తి ఠక్కున చెప్పి అన్నాడు: "అడగండి."

"ఈ ఆఫీసరు కొత్తగదా? మరి ఈ వ్యవహారాలకు ఒక మధ్యవర్తి అంటూ ఒక రుండాలి కదా? ఎవరంటావు?"

కృష్ణమూర్తి వాడావిడిగా లేస్తూ అన్నాడు: "నాకేంనండీ ఈ గొడవలు? పనుంది, వస్తాను." అతను వెళ్ళే వైపే చూస్తూ నవ్వుకున్నారు రాజశేఖరం రావుగారు.

* * *

మూడవనాటికి ఆఫీసులో ఒక కొత్త ఎపాయింటుమెంటు వెలిసింది. చిరిగిన చొక్కా, మాసిన గడ్డం, కొద్ది వినయ విధేయతలతో పాతికసంవత్సరాల యువకు డతను. కొద్దిలోనే శుభ్రంగా ఉన్నాడు. కృష్ణమూర్తి సీటు దగ్గరకు వెళుతూ రాజశేఖరరావుగార్ని చూసి నవ్వుతూ అన్నాడు: "మన ఆఫీసరు గారి కొత్త వాలండేటు." రాజశేఖరరావుగారునవ్వి ఊరు కున్నారు. పది గంటలకు లోపల్నుండి పిలుపు వచ్చింది.

ఊహ్లో ఘనంగా ఎన్నిక చెయ్యబడే ఇద్దరు పెద్దమనుషుల తలోక్తులమధ్య ఉక్కిరి బిక్కిరి అవుతున్నా రాయన. తన ఉనికిని గుర్తుచేస్తూ నెమ్మదిగా దగ్గారు రాజశేఖరరావుగారు. ఆయనవైపు తిరిగిన ఆఫీసరుగారు ప్రేమగా అన్నారు: "చూడండి, రాజశేఖరరావుగారూ! పద్మ నాభరావుగారూ, వెంకటావుగారూ లోన్ విషయమై వచ్చారు. వీరి ఒపీనియన్స్ చెక్ చేసి తీసుకురండి."

"మీరు చెబుతారా?" రాజశేఖరరావు గారు సందేహిస్తూనే అడిగారు.

"ఆమాత్రం దానికి చెప్పడం ఎందు కండీ! ఒపీనియన్స్ రాసుకొస్తే సంతకం చేసేస్తాను." పదినిమిషాల్లో వచ్చిన పెద్ద మనుషులు వెళ్ళిపోయారు. గంట తరవాత లోపలికి వెళ్ళి ఒపీనియన్స్ ఇచ్చిన రాజశేఖర

జి. సుబ్బరామ శాస్త్రి

రావుగారి ఒపీనియన్స్ మీద సంతకం చెయ్యబోతూ ఆగిపోయి ఒక్కసారిగా మండిపడ్డారు ఆఫీసరుగారు. "ఏమిటండీ! ఏమి టీ ఒపీనియన్స్? ఇద్దరూ రెండేసి సార్లు దివాలా తీశారనా? ఇలా ఉంటే వాళ్ళకి లోను గ్రాంటు అవుతుందా?"

"లోను సంగతి మీరు చూసుకోండి. నాకు చెప్పినంతవరకు చెయ్యడమే నా వంతు." రాజశేఖరరావుగారు నిర్వికారంగా సమాధాన మిచ్చారు.

"నో నో! చాలా నిర్లక్ష్యంగా సమా ధాన మిస్తున్నారు. నేను సహించలేను."

"దానికి నేనేం చెయ్యలేను." తాపీగా సమాధానమిచ్చారు రాజశేఖరరావుగారు. "అందుకే అడిగాను — ఒపీనియన్లు మీరు చెబుతారా అని."

"ఆమాత్రం ఒపీనియన్లు ప్రిపేరు చెయ్యటం చేతకాని వాళ్ళకు మీకు లోన్స్ సెక్షను ఎందుకండీ?"

"చెయ్యలేనని ఎందు కంటున్నారు? చేతుల్లో ఉన్నవి నేను ప్రిపేరు చేసిన ఒపీనియన్లు కావా?" రాజశేఖరరావు గారి సమాధానం ఎప్పుడూ సూటిగానే ఉంటుంది.

"మీరు చాలా మొండివాళ్ళలా ఉన్నారు. వాళ్ళలాటి వాళ్ళయినా, కొన్ని కొన్ని ఇలాంటివి చూసీ చూడనట్లు పోవాలి. లేకపోతే ఈ లోన్స్ గ్రాంట్ చెయ్యగలంటండీ?" ఆఫీసరుగారు ధుమ ధుమ లాడారు.

"అది మీరు చూసుకోవాలి." రాజ శేఖరరావు గారు శాంతంగా సమాధాన మిచ్చారు.

ఆయన ఒక్క నిమిషం తల పైకెత్తి చూశారు. "సరే. దట్సాల్ రైట్. యూ కెన్ గో."

రాజశేఖరరావుగారుబయటకువచ్చేసరికి వెనక కొత్త వ్యూహమీద కాబోలు ఆయన మండిపడుతున్నారు.

ఆఫీసరుగారి నిరంకుశ పాలనకి స్టాఫ్ అంతా చాలా అసంతృప్తిగా ఉంది. ఆయనకు బయట పెనకాలస్వామి అన్న బిరుదు ఒకటి తగిలించారు జనం.

• • •

ఉన్నట్లుండి ఒక ఉషోదయ ముహూర్తాన రాజశేఖరరావుగారి శ్రీమతి హైరానాగా లేపుతూంది. "ఏమండోయ్ ఆఫీసరుగారు ఒకసారి మిమ్మల్ని రమ్మం టున్నారట. లేవండి."

"పది గంటలకి ఆఫీసుకి వస్తానా అని చెప్పు. మళ్ళీ ఈ కబురేలా? అయినా, నాకు ఇలా ఆఫీసర్ల ఇంటికి వెళ్ళే అలవాటు లేదని నీకు తెలియదా?" రాజశేఖరరావు గారు అటు తిరిగి పడుకున్నారు.

"అది కాదండీ. ఏదో అర్జెంటుట."

"ఎవరొచ్చారు?" ముసుగు తొలగించారు రాజశేఖరరావుగారు.

"మోహనరావుట." రాజశేఖరరావుగారు లేచి బయటకు వచ్చారు. "ఏం ఇలా వచ్చావు?" ఆయన మాటలో కొంచెం వ్యంగ్యం ధ్వనించింది. అతను ఆఫీసరుగారి కొత్త ప్యూను కొండిడేటు.

"లేదు, బాబూ. ఆఫీసరుగారు మిమ్మల్ని ఒకసారి వచ్చి వెళ్లమన్నారు."

"ఏం రాచకార్యాలోయ్? ఆఫీసు వ్యవహారాలు. నే నెప్పుడూ ఇంటికి రానని చెప్పు. నువ్వు వెళ్లచ్చు." వెనక్కి తిరిగిన రాజశేఖరరావుగారితో మోహనరావు అన్నాడు:

"లేదుట, సార్, ఏదో స్వంత పనిట. ఒకసారి వచ్చి వెళ్లండి." అతని మాటలో నభ్యత, సంస్కారం గోచరించాయి.

మొహం కడుక్కుని కాఫీ తాగి, అతనికి కూడా ఇచ్చి బయలుదేరారు.

"రండి, రండి!"

ఆఫీసరుగారి ఈ ఆహ్వానంలోని ఆప్యాయత ఎందుకో రాజశేఖరరావుగారికి తెలియలేదు. "ఎందుకో రమ్మన్నారుట." ఆయన చూపిస్తున్న కుర్చీలో కూర్చుంటూ అన్నారు.

"ఏమీ లేదు. ఇంతకీ శ్రీమన్నారాయణగారబ్బాయీ మీరు? ఇంతకాలం తెలియనే లేదు. అగర్భ శ్రీమంతు లాయన. మీ రొక్కరే గదా? ఈ ఉద్యోగం చెయ్యవలసిన అగత్యం ఏమిటండీ?"

"ఈ నా వంశవృక్షం మీ కెవరు అందించారు? అయినా, కూచుని తినటం నా కిష్టం లేదు. అందుకనే ఏదో ఉద్యోగం చేస్తున్నాను." రాజశేఖరరావుగారు సమాధాన మిచ్చారు.

"మీ వాళ్లందర్నీ నేను బాగా ఎరుగుదును. మా ఆవిడ తరఫున బంధువులు కూడా మీరు." ఆఫీసరుగారు— "వరలక్ష్మీ!" అంటూ ఆవిడను పిలిచారు.

ఒంటినిండా ఆభరణాలతో ఘనంగా వచ్చింది ఆవిడ. ఆ దంపతులు వెలిబుచ్చే బంధుప్రీతి, అతి ఆప్యాయత వెగటు కలిగిస్తున్నాయి రాజశేఖరరావుగారికి.

లోపల్నుండి కాఫీలు తెచ్చాడు మోహనరావు. భుజం మీద చొక్కా చిరుగు కప్పుకోవడానికి అతడు చేస్తున్న ప్రయత్నంలో కొంచెం కాఫీ తొణికింది. ఏమనుకున్నారో గాని ఆయన ఊరుకున్నారు. ఆవిడమాత్రం కొంచెం పదజాలం పరుషంగా ఉపయోగించింది. కాఫీ త్రాగుతూ ఉపోద్ఘాతం మొదలుపెట్టా రాయన. "చూడండి, రాజశేఖరరావుగారూ! నేను పద్దెనిమిదో ఏట ఎస్. ఎస్. ఎల్. సి. పాసయి ఈ ఉద్యోగంలో చేరాను. చాలా కష్టపడి పైకొచ్చాను. యువకులు మీ కేమిటి? చక్కటి భవిష్యత్తు ఉంది. అందులోనూ నాకు సంబంధించినంతవరకూ మీ రిపోర్ట్సులు బాగుంటాయి. అందులోనూ బంధువులం."

తను చేసే తప్పుడు పనులకు తన మద్దతుకోసం ఏమైనా ప్రయత్నిస్తున్నారా అనిపించింది రాజశేఖరరావుగారికి. పోనీ, తేలనీ అని నవ్వి ఊరుకున్నారు.

"అబ్బో, ఈ రోజుల్లో పైకి రావాలంటే ఎంత కష్టపడాలి! అయినా, కష్టపడి పనిచేసే వాళ్ళ కిక అడ్డేమిటి?" ఆయన భార్యవైపు తిరిగి అన్నారు: "ఇంకా చక్రి లేవలేదా?"

"లేచాడు. ఇదిగో మొహం కడుగుతున్నట్లున్నాడు. మోహన్రావ్! చక్రిని నాన్నగారు పిలుస్తున్నారని చెప్పు." ఆ చక్రి అనబడే చక్రపాణి ఆఫీసరుగారి ముద్దుల కుమారరత్నం. అరగంట తరవాత అరుదెంచాడు. ఈలోగా విషయమేమిటో, వాళ్ల అవ్యాజానురాగాలకి అర్థమేమిటో తెలియపరచకుండా దంపతులు ఒకళ్లమించి మరొకళ్లు రాజశేఖరరావుగారిని పంచుకున్నారు. పెంచుకున్న హిప్పీ స్టైల్ లాటి జుట్టూ, బెల్‌బాటమ్స్, జాకెట్ల లాంటి పెద్ద పెద్ద పూవుల చొక్కా. ఆడో, మగో తెలియకుండా వచ్చినా, రాజశేఖరరావుగారికి వచ్చి రక్షించా డనిపించింది.

"మా పెద్దబ్బాయి చక్రపాణి." ఆవిడ సగర్వంగా పరిచయం చేసింది. "వారు రాజశేఖరరావుగారు." "హాయ్!" అతను రెండు వేళ్ళు గాలిలో ఊపాడు. బహుశా విష్ చేయడమేమో? రాజశేఖరరావుగారు నవ్వి ఊరుకున్నారు.

అంతు తెలియక మహా సాగరంలో కొట్టుకుపోతున్న రాజశేఖరరావుగారికి ఒక తెప్ప దొరికినట్లు అసలు విషయంలోకి దిగారు. "ఆదినారాయణగారు మీ బంధువులు గదా?"

"అవును. నాకు పినతల్లి కొడుకవుతాడు." రాజశేఖరరావుగారు సూటిగానే అన్నారు.

"ఏం లేదు, బాబూ, మొన్నీ మధ్య పడిన ఆఫీసర్ల పోస్టు సెలక్షన్లో బోర్డు మెంబ రాయన. మా చక్రి దానికి అప్లయి చేశాడు. మీరు పూనుకుని అది తప్పకుండా మా వాడికి వచ్చే ఏర్పాటు చూడాలి." ఆవిడ ఒక్క రవ్వ తగ్గు స్వరంలో అంది. "కావాలంటే అయిదారు వేలు ఖర్చు పెడదాం కానీ, ఉద్యోగం మాత్రం పైకి పోనీయకండి."

కాలిమీద కాలు వేసుకుని కూనిరాగం తీసే బి. ఎ. ఆరేళ్లు తప్పి, పాసైన ఆ ఆఫీసరుగారి కుమారరత్నం మీద నిలుస్తోంది రాజశేఖరరావుగారి దృష్టి.

అతి కష్టంమీద లేచి నిలుచుని అన్నా రాయన: "మరి వస్తానండి. కనుక్కుంటాను."

"కనుక్కోవడ మేమిటి? తప్పకుండా వచ్చేట్లు చూడాలి. అయినా, భోజనాల వేళ ఎక్కడికి వెళతారు? భోజనం చేసి వెళ్లండి. అదేమీ కుదరదు."

రాజశేఖరరావుగారికెందుకో ముళ్లమీద కూర్చున్నట్లుంది. "నాకు కుదరదు. నన్ను క్షమించాలి. వస్తాను."

"కోడల్ని ఒకసారి తీసుకురావాలండోయ్. లేకపోతే నే నూరుకోను." వరలక్ష్మిగారు వెనక నుంచి అరుస్తోంది. ఆఫీసరుగారు మీద చెయ్యేసి గుమ్మందాకా వచ్చారు. రాజశేఖరరావుగారికి అసహ్యంతో ఒళ్ళు కుంచించుకుపోతూంది.. "మోహన్రావ్! రాజశేఖరరావుగారిని ఇంటి దగ్గర దిగబెట్టు." ఆఫీసరుగారు రాజశేఖరరావుగారు వద్దంటున్నా, మోహనరావుని వెంట పంపారు.

ఆఫీసరు కంటె మోహనరావే అధికుడుగా తోస్తోంది రాజశేఖరరావుగారికి. మాటిమాటికీ చిరుగు సర్దుకునే అతడి వదనమే కదులుతూంది. ఇంటికి వెళ్లిన తరవాత ఒక్క క్షణం ఆగమని లోపలికి వెళ్లి ఒక్క చొక్కాతో వచ్చారు. "ఇది తీసుకో, మోహనరావ్."

అతని కళ్లలో నీళ్ళు నిండాయి. "నన్ను బిచ్చగాణ్ణి చెయ్యకండి, రాజశేఖరరావుగారూ! నే నంతటి హైన్య స్థితికి దిగజారలేదు. నాకూ చదువు ఉంది. సంస్కారం ఉంది. అన్నిటికీ మించిన ఆత్మ విశ్వాసం ఉంది."

"అంత ఇదైన వాడివి ఉద్యోగం ఎలా కొనుక్కొన్నావు? అంత ఆత్మాభిమానం కలవాడివి, అంత చదువుకున్నవాడివి..."

"రాజశేఖరరావుగారూ!" అతడి కంఠం కోపంతో వణుకుతూంది. "నాకు మీ సానుభూతి అక్కరలేదు. ఇలాంటి దౌర్భాగ్యపు ఉద్యోగం ఎలా చేస్తున్నాననా? పరిస్థితులండీ. ప్యూను ఉద్యోగమే చెయ్యవచ్చు గానీ, మీ దానం కోరలేదు. మీకు తెలుసా—నా డిగ్రీ ఏమిటో? ఎమ్. ఎ. అండీ ఎమ్. ఎ." అతడు మొహం చేతుల్లో దాచుకున్నాడు.

రాజశేఖరంగారు నిర్ఘాంతపోయారు. "మోహన్రావ్! ఏమిటి నువ్వు మాట్లాడేది ఏమిటి?"

"అవును, రాజశేఖరరావుగారూ! అది బయట పెట్టవద్దని మిమ్మల్ని వేడుకుంటున్నాను. అది నేను చేసే ఈ ఉద్యోగానికే పెద్ద అవరోధం. ఏం చెయ్యమంటారు? చదువే కొలబద్ద అయితే నా కొలబద్దకు సరిఅయిన ఉద్యోగం ఈ భారత దేశంలో మీ రిప్పించగలరా? సింహాలకు మాని నక్కలకు రాజ్యాధిపత్యం కట్టబెట్టే ఈ సమాజంలో..."

రాజశేఖరరావుగారి కేమీ వినపడటం లేదు. ఆయన తలలో గిర్రున తిరుగుతున్నవారు లక్షల కొద్దీ నిరుద్యోగులు. ఉత్పత్తి చేసే విద్యాలయాలు. విదేశాలకు పారిపోయే సైంటిస్టులు. ఘొరావాలూ, వర్లేకర్లూ, ఎక్కడికి నడుస్తోంది ప్రగతి? ఏమయిపోతూంది దేశం?

"రికమండేషన్లు, డబ్బు, రాజకీయాలు ముమ్మరమై విశృంఖల విహారం చేస్తున్న ఈ రోజులలో నాలాంటి సామాన్యుడు ఎమ్. ఎ. కాదు; పి హెచ్. డి. అయినా స్వయంకృషి మీద సంపాదించగలిగే ఉద్యోగం ఇదే. ముప్పయి పోస్టులకు ఒక ఏడాది మూడువేల మంది అప్లయి చేస్తే, మరో ఏడాది ముప్ఫైవేల మంది అప్లై చేస్తూ... కూరగాయల్లా మనుష్యల నేరుకుంటున్న ఈ తరుణంలో లాయర్లూ, గ్రాడ్యుయేట్లూ, డాక్టర్లూ, ఇంజనీర్లూ, పోస్టు-గ్రాడ్యుయేట్లూ కూడా విప్లవ వాదాన్ని సమర్థిస్తూ విప్లవ వాదులుగా మారుతున్నారంటే ఈ ప్రగతి ఎక్కడికి, రాజశేఖరం రావుగారూ?"

రాజశేఖరం రావుగారు అతడి భుజం మీద చెయ్యివేసి అనునయించారు.

* * *

మోహనరావుకి ఆఫీసరుగా ప్రయత్నించి ఏర్పాటు చేయించిన వెంటనే రాజశేఖరం రావుగారు రాజీనామా చేశారు. కృష్ణమూర్తి వక్రంగా నవ్వాడు. "ఎందుకండీ, రాజశేఖరం రావుగారూ, రిజైను చేస్తున్నారు?"

"నాకు సాగుచేసుకునేందుకు చాలినంత భూమి ఉందయ్యా. లోకంలో అందరికీ ఉద్యోగం ఇప్పించలేకపోవచ్చు గాని, నేను చేసే పని వల్ల ఒక్క నిరుద్యోగి అయినా ఉద్యోగి అయితే నేను చరితార్థుణ్ణి అవుతాను. కానీ, ఒక్కటి గుర్తుంచుకో, కృష్ణమూర్తీ!

వేరు మొదళ్లను కూడా లంచగొండులనే చీడపురుగుల్ని నిలుపుకొన్న ఈ దేశం పచ్చదనం గురించే నా ఆందోళన. దాని పచ్చదనం పూర్తిగా ఎండిపోకముందే నేను నిష్క్రమించగలిగితే ...

అయినా, కృష్ణమూర్తీ, విద్యాధికుల్ని గౌరవించలేని ఈ దేశం ప్రగతి ఏటు వైపు?"

రాజశేఖరం రావుగారికి తెలుసు, కృష్ణమూర్తి దగ్గర సమాధానం లేదని. ★